

Opinia Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego „Komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów »Reakcja na rosnące ceny energii: zestaw działań i środków wsparcia«”

[COM(2021) 660 final]

(2022/C 275/13)

Sprawozdawczyni i sprawozdawcy: **Thomas KATTNIG, Alena MASTANTUONO, Lutz RIBBE**

Wniosek o konsultację	Komisja Europejska, 1.12.2021
Podstawa prawna	Art. 304 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej
Sekcja odpowiedzialna	Sekcja Transportu, Energii, Infrastruktury i Społeczeństwa Informacyjnego
Data przyjęcia przez sekcję	2.2.2022
Data przyjęcia na sesji plenarnej	24.2.2022
Sesja plenarna nr	567
Wynik głosowania (za/przeciw/wstrzymało się)	193/10/7

1. Wnioski i zalecenia

1.1. Z analizy Komisji wynika, że najsilniejszy wpływ na wzrost cen energii miał gwałtowny wzrost światowego popytu na gaz, do którego dodatkowo przyczyniło się przyspieszenie ożywienia gospodarczego, ograniczenia dostaw do UE, brak inwestycji ze względu na politykę oszczędności po kryzysie na rynku finansowym i kryzysie gospodarczym oraz spowodowane pandemią opóźnienia w konserwacji infrastruktury. Ponadto ceny energii elektrycznej również wzrosły ze względu na sezonowe warunki pogodowe (niski poziom wody i wiatru w okresie letnim), co spowodowało spadek produkcji energii ze źródeł odnawialnych w Europie. Wpływ wzrostu cen na system handlu uprawnieniami do emisji (ETS) był jedynie ograniczony.

1.2. UE dąży do osiągnięcia celów klimatycznych na rok 2030, które mają doprowadzić do gospodarki neutralnej dla klimatu do roku 2050. Oprócz ogromnych inwestycji, jakich wymaga ta transformacja, wymaga to również dostosowania całego ekosystemu energetycznego. Wraz z dążeniem do odchodzenia od energii kopalnej, a w niektórych państwach członkowskich także od energii jądrowej, będzie zmniejszać się dostępność innych źródeł i zwiększać zależność od tych nielicznych, które pozostają. Dlatego europejski system energetyczny staje się bardziej narażony, głównie na niestabilność cen, i wymaga szybkiej reakcji w celu zapewnienia stabilnego i przewidywalnego otoczenia cen energii.

1.3. Obecny kryzys cen energii nie dotknąłby europejskiego społeczeństwa i przedsiębiorstw tak mocno, gdyby Europa nie była tak silnie zależna od importu paliw kopalnych. Pewne kraje wykorzystują tę zależność do celów geopolitycznych. W rezultacie cierpią na tym europejskie przedsiębiorstwa i europejscy konsumenci. Większość państw członkowskich nadal nie zdołała zmniejszyć tej zależności, chociaż Komisja uznaje to za jeden ze strategicznych celów unii energetycznej, obok innych celów, takich jak umieszczenie konsumenta w centrum systemu energetycznego. W obu przypadkach europejska polityka energetyczna pozostaje daleko w tyle za własnymi ambicjami.

1.4. Ze względu na rosnące potrzeby w zakresie elektryfikacji, powszechnie uznawanej za kluczowy czynnik realizacji europejskich celów w zakresie dekarbonizacji, Europa wymaga znacznych inwestycji w zrównoważone, bezemisyjne i niskoemisyjne źródła energii. Trzeba maksymalnych wysiłków, by zwiększyć udział energii odnawialnej, co mogłoby przyczynić się do spadku cen, a z całą pewnością wzmocni autonomię energetyczną UE (zmniejszy zależność od reżimów, które wykorzystują źródła energii, by wywierać nacisk geopolityczny).

1.5. Krajowe organy regulacyjne muszą odgrywać aktywną rolę w rozwiązywaniu wszelkiego rodzaju problemów konsumentów oraz proaktywnie informować ich o ich prawach w obecnej fazie wysokich cen. Podobnie należy zachęcać dostawców, by ustalając taryfy, nadal oferowali konsumentom także stałe taryfy, a nie tylko tzw. taryfy zmiennych, które odzwierciedlają zmiany na giełdach.

1.6. EKES zgadza się z Komisją, że środki, które należy podjąć w związku z rosnącymi cenami energii, nie mogą podważać wysiłków podejmowanych w ramach polityki klimatycznej. W związku z tym należy zdecydowanie wspierać osoby i podmioty dotknięte skutkami podwyżek cen, na przykład umożliwiając im realizację środków na rzecz oszczędzania energii oraz udział w wytwarzaniu i wykorzystaniu energii ze źródeł odnawialnych samodzielnie lub w społecznościach, a tym samym korzystanie z niższych cen niskoemisyjnych i bezemisyjnych źródeł energii.

1.7. EKES docenia bezpośrednie wsparcie finansowe, a także instrumenty podatkowe, jako najskuteczniejsze i dające się zastosować natychmiast środki, które pomagają zagrożonym podmiotom. Jednocześnie popiera utworzenie konkretnych rozwiązań dla państw członkowskich, w odpowiedzi na rzeczywiste warunki panujące w poszczególnych krajach, np. zapobieganie odłączaniu dostaw energii w zimnych porach roku, długoterminowe plany ratalne i wykorzystanie w nich różnych instrumentów polityki podatkowej.

1.8. EKES nie tylko popiera środki nadzwyczajne mające na celu uniknięcie drastycznych konsekwencji społecznych, lecz także zdecydowanie opowiada się za przeprowadzeniem ocen rynkowych umożliwiających sprawdzenie zachowania podmiotów na rynku energii. Jednocześnie EKES zwraca uwagę na wspólne wartości Unii w zakresie usług świadczonych w ogólnym interesie gospodarczym w rozumieniu art. 14 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (TFUE), zgodnie z Protokołem nr 26 w sprawie usług świadczonych w interesie ogólnym, załączonym do Traktatu o Unii Europejskiej (TUE). Mogłoby to zwiększyć skuteczność i wyeliminować niedoskonałości rynku. Potrzebna jest skuteczniejsza kontrola rynku przez władze. W tym kontekście warto rozważyć możliwość wspólnego zakupu gazu i ropy naftowej przez państwa członkowskie UE, zwłaszcza w świetle ostatnich wydarzeń na Ukrainie, które uwydatniły potrzebę zwiększenia przez UE jej zdolności do zabezpieczenia dostaw energii w obliczu kryzysu geopolitycznego.

1.9. Ponadto niezbędne jest usprawnienie systemu sieci przesyłowej poprzez rozbudowę rurociągów międzysystemowych i lepiej rozwiniętą infrastrukturę magazynowania.

1.10. Potrzebne są zachęty dla gospodarstw domowych i przedsiębiorstw do nabywania produktów i technologii energooszczędnych oraz do samodzielnego wytwarzania energii. Bezpośrednia pomoc dla osób potrzebujących musi być ukierunkowana, a nie przekrojowa. Musi ona odzwierciedlać wymiar społeczny i nie może utrudniać realizacji zielonej transformacji. Można by rozważyć wprowadzenie ograniczonej czasowo dotacji (np. na pierwsze 300 kWh energii elektrycznej na osobę i na gospodarstwo domowe) do określonego limitu dochodów. Należy również przyznać pomoc bezpośrednią poniżej pułapu dochodów, który należy określić, pod warunkiem że w danej sytuacji nie jest dostępne żadne alternatywne rozwiązanie po przystępnych cenach.

1.11. Obecny kryzys cenowy niesie również nowe możliwości. Sprawia on, że inwestycje w europejskie źródła energii odnawialnej i w środki oszczędności energii stają się bardziej atrakcyjne. Jednak wielu obywateli nie stać na takie inwestycje. Potrzebne są specjalnie opracowane programy wsparcia na szczeblu Unii, państw członkowskich oraz regionów i gmin, aby umożliwić obywatelom pełnienie roli aktywnych konsumentów, jak przewidziano w pakiecie dotyczącym czystej energii, oraz korzystanie z malejących kosztów energii odnawialnej.

1.12. EKES podkreśla ważną rolę dostawców energii jako kluczowych podmiotów w zakresie dostępności usług świadczonych w interesie ogólnym i stwierdza, że zmiana struktury rynku energii w ciągu ostatnich 20 lat sprawiła, że państwa członkowskie dysponują mniejszą liczbą instrumentów politycznych pozwalających sprostać rosnącym kosztom energii. Obecna struktura rynku energii wydaje się mieć braki, jeśli chodzi o reagowanie na wahania cen i oferowanie korzyści małym producentom energii ze źródeł odnawialnych i wszystkim konsumentom. W związku z tym EKES zwraca się do Komisji Europejskiej o przedstawienie wniosku, który zapewni skuteczną reakcję na te niedociągnięcia i będzie dostosowany do zielonej transformacji.

2. Tło, stan faktyczny i kontekst (przedstawione przez Komisję w komunikacie)

2.1. Komisja Europejska opublikowała komunikat w sprawie sposobów reagowania na rosnące ceny energii. Motywacją dla tej publikacji, która ma formę zestawu narzędzi, jest gwałtowny, krótkoterminowy wzrost cen energii, który ma negatywny wpływ na odbudowę gospodarczą po pandemii COVID-19 i na dobrobyt ludności UE.

2.2. Komunikat w sprawie cen energii oferuje zestaw środków, za pomocą których UE i państwa członkowskie powinny zareagować w tym trudnym okresie. Obejmuje on zestaw środków natychmiastowych, krótkoterminowych i średnioterminowych. Są to zarówno narzędzia nadzwyczajne, jak i kompensacyjne, a także inwestycje oraz zmiany instytucjonalne i proceduralne. Głównymi grupami docelowymi są gospodarstwa domowe oraz małe i średnie przedsiębiorstwa. Zestaw narzędzi umożliwia skoordynowane podejście w celu ochrony odbiorców najbardziej narażonych na ryzyko.

2.3. Od 2019 r. do września 2021 r. wzrost hurtowych cen gazu i energii elektrycznej wyniósł odpowiednio 429 % i 230 % jako średnia UE. Skok cen detalicznych był do tej pory znacznie bardziej umiarkowany (odpowiednio 14 % i 7 %), jednak krótkoterminowe prognozy na tegoroczną zimę wskazują, że również ceny detaliczne mogą podążać za cenami hurtowymi. Taki rozwój sytuacji oznaczałby poważny wstrząs dla budżetów gospodarstw domowych i przepływów pieniężnych przedsiębiorstw, co wymaga podjęcia uzasadnionych działań politycznych, mimo że w prognozach przewiduje się ustabilizowanie rynku mniej więcej do kwietnia 2022 r. w przypadku gazu i do 2023 r. w przypadku energii elektrycznej.

2.4. Jednak duże różnice cenowe wynikają w dużej mierze z sytuacji na rynku. Dotyczy to również częściowo systemu handlu emisjami, w którym odnotowano podobne skoki cen. W okresie od stycznia 2020 r. do listopada 2021 r. cena unijnych uprawnień do emisji wzrosła z około 20 EUR za tonę do około 75 EUR za tonę.

2.5. Z analizy przeprowadzonej przez Komisję wynika, że największy wpływ na wzrost cen ma gwałtowny globalny wzrost zapotrzebowania na gaz, a wzrost cen tylko w niewielkim stopniu wynika z rozwoju systemu EU ETS. Zwiększony popyt na gaz wynikał z ożywienia gospodarczego, ograniczenia dostaw do UE oraz opóźnień w konserwacji infrastruktury z powodu pandemii. Ponadto ceny energii elektrycznej również wzrosły ze względu na sezonowe warunki pogodowe (niski poziom wody i wiatru w okresie letnim), co spowodowało spadek produkcji energii ze źródeł odnawialnych w Europie.

2.6. Komisja pisze o okresowych podwyżkach cen energii i przedstawia rzetelną analizę potwierdzającą to stwierdzenie. Komisja zauważa również, że w przypadku odnawialnych źródeł energii tendencja jest zupełnie inna niż w przypadku paliw kopalnych, ponieważ koszty spadają nieprzerwanie od lat.

2.7. Nie ma zatem jednego dobrego rozwiązania dla wszystkich problemów. Ceny energii w UE są bardzo zróżnicowane. Wynika to między innymi z faktu, że państwa członkowskie podejmują obecnie bardzo różne interwencje na rynkach, na przykład za pomocą podatków i ceł, zwolnień lub obciążeń, które często dotyczą tylko niektórych konsumentów. W niektórych państwach członkowskich większość cen energii dla gospodarstw domowych opiera się na cenach giełdowych energii elektrycznej i gazu ziemnego (ceny zmienne).

2.8. Oprócz tego duże uzależnienie od importu paliw kopalnych też stanowi zagrożenie dla bezpieczeństwa dostaw w Europie, czego jesteśmy obecnie świadkami. Wielkość dostaw wymusiła opróżnienie instalacji magazynowania gazu. Poziom magazynowania gazu w Europie gwałtownie spadł i jest rekordowo niski. Komisja Europejska powinna podjąć działania w celu wykorzystania swej silnej pozycji negocjacyjnej jako dużego hurtownika o strategicznym znaczeniu dla Rosji.

3. Uwagi ogólne

3.1. UE dąży do osiągnięcia celów klimatycznych na rok 2030, które mają doprowadzić do gospodarki neutralnej dla klimatu do roku 2050. Oprócz ogromnych inwestycji, jakich wymaga ta transformacja, wymaga to również dostosowania całego ekosystemu energetycznego. Wraz z dążeniem do odchodzenia od energii kopalnej, a w niektórych państwach członkowskich także od energii jądrowej, będzie zmniejszać się dostępność innych źródeł i zwiększać zależność od tych nielicznych, które pozostają. Dlatego europejski system energetyczny staje się bardziej narażony na niekorzystne okoliczności, głównie na niestabilność cen, i wymaga szybkiej reakcji w celu zapewnienia stabilnego i przewidywalnego otoczenia cen energii. W tym względzie EKES z zadowoleniem przyjmuje szybką reakcję Komisji Europejskiej na wzrost cen energii i zgadza się z jej treścią, a przede wszystkim z proponowanymi instrumentami. EKES wzywa państwa członkowskie do szybkiego wykorzystania tych instrumentów w celu złagodzenia negatywnych skutków wzrostu cen dla grup znajdujących się w najtrudniejszej sytuacji.

3.2. Komitet rozumie, że proponowane środki natychmiastowe są bardziej ukierunkowane na wyeliminowanie negatywnych skutków rozwoju rynku energii, a środki średnioterminowe – na usunięcie przyczyn.

3.3. EKES popiera zestaw i charakter środków natychmiastowych, które koncentrują się na grupach znajdujących się w najtrudniejszej sytuacji. Najbardziej narażone są gospodarstwa domowe dotknięte ubóstwem energetycznym oraz gospodarstwa domowe o niskich i niższych średnich dochodach, ponieważ wydają one znacznie większą część swoich dochodów na energię. Ma to jednak również duży wpływ na przedsiębiorstwa, a konkretnie na MŚP i energochłonne gałęzie przemysłu. Wpływ wysokich cen energii nie jest jednakowo odczuwalny we wszystkich sektorach i w znacznym stopniu przyczynia się do wzrostu inflacji.

3.4. Należy również wspomnieć, że ceny hurtowe gazu w 2021 r. nie były znacząco wyższe niż w 2008 lub 2012 r. – rynek ten jest bardzo zmienny. Jednak duże różnice cenowe wynikają w dużej mierze z sytuacji na rynku. Z analizy Komisji wynika, że najsilniejszy wpływ na wzrost cen energii miał gwałtowny wzrost światowego popytu na gaz, do którego dodatkowo przyczyniło się przyspieszenie ożywienia gospodarczego, ograniczenia dostaw do UE, brak inwestycji ze względu na politykę oszczędności po kryzysie na rynku finansowym i kryzysie gospodarczym oraz sezonowe warunki pogodowe (niski poziom wody i wiatru w okresie letnim), które spowodowały mniejszą produkcję energii ze źródeł odnawialnych w Europie.

3.5. EKES uważa, że należy motywować społeczeństwo do przechodzenia z paliw kopalnych na odnawialne źródła energii poprzez zachęty, wsparcie finansowe i niezależne doradztwo, adresowane zwłaszcza do gospodarstw domowych o niskich dochodach i innych grup znajdujących się w trudnej sytuacji. Odnawialne źródła energii, oprócz stosunkowo wysokich początkowych kosztów inwestycji, charakteryzują się również niskimi kosztami produkcji i kosztami operacyjnymi.

3.6. Innym ważnym bodźcem jest stopniowe wycofywanie dotacji dla energii ze źródeł kopalnych. W latach 2015–2019 dopłaty do paliw kopalnych wzrosły w UE o 4 %, a w 2020 r. wymiennie zmniejszyły się. Dopłaty te spadły o 10 % w sektorze energetycznym i o 4 % w przemyśle, natomiast w transporcie wzrosły o 25 % oraz o 13 % w przypadku gospodarstw domowych, które korzystają z dotacji na zużycie oleju opałowego i gazu ziemnego⁽¹⁾. Dotacje odgrywają ważną rolę w dziedzinie społecznej, ponieważ zapewniają sprawiedliwe przejście na gospodarkę neutralną dla klimatu.

3.7. EKES zawsze opowiadał się za tym, by ceny energii wyrażały stan faktyczny, czyli powinny obejmować wszystkie efekty zewnętrzne. W tym sensie należy oczekiwać, że wyższe ceny paliw kopalnych stworzą zachęty rynkowe do oszczędzania energii i przejścia na odnawialne źródła energii. Ponadto zniesienie szkodliwych dla środowiska dotacji na energię z paliw kopalnych przyczyni się do wzrostu cen. Niemniej należy dokładnie przeanalizować społeczny i gospodarczy wpływ rosnących cen energii.

3.8. Ze względu na rosnące potrzeby w zakresie elektryfikacji, powszechnie uznawanej za kluczowe narzędzie realizacji europejskich celów w zakresie dekarbonizacji, Europa potrzebuje znacznych inwestycji w zrównoważone, bezemisyjne i niskoemisyjne źródła energii. Należy przyspieszyć wsparcie dla badań, rozwoju i innowacji w dziedzinie energii, na przykład w zakresie rozwiązań dla magazynowania energii. EKES podkreśla również potrzebę wspierania produkcji energii poprzez tzw. wspólnoty energetyczne, tak aby energia była używana tam, gdzie jest wytwarzana, oraz aby zapewnić stabilność dostaw do niektórych obszarów. Dzielenie się energią poprzez wspólnoty energetyczne umożliwia czerpanie korzyści z obniżenia kosztów OZE wszystkim członkom, w tym odbiorcom energii znajdującym się w trudnej sytuacji lub MŚP, które nie mogą same inwestować w OZE.

3.9. Zmniejszenie wysokiego uzależnienia Europy od importu również przyczyniłoby się do obniżenia cen energii. Niektóre kraje spoza UE wykorzystują tę zależność do celów geopolitycznych. W rezultacie cierpią na tym europejskie przedsiębiorstwa i europejscy konsumenci. Dlatego słusznie Komisja już wiele lat temu uczyniła ograniczenie importu surowców energetycznych celem strategicznym, np. w ramach strategicznych unii energetycznej. Jednak samo ogłoszenie celów nie wystarczy – dotychczasowe sukcesy są mizerne (zob. TEN/724). Konieczne są konkretne działania, a tych brakuje.

3.10. Jeśli chodzi o przyszłe nośniki energii, takie jak wodór, istnieje ryzyko, że zależność od importu nawet się zwiększy, ponieważ wiele głosów opowiada się za rzekomo „tanim” importem H₂, ignorując fakt, że uczyniłoby to Europę jeszcze bardziej podatną na manipulacje cenowe ze strony krajów pozaeuropejskich o interesach geopolitycznych, gdzie koszty ponosiliby konsumenci. Jest to dobrze znany problem, który sięga czasów pierwszego kryzysu naftowego z 1973 roku. Od tego czasu nie poprawiono prawie niczego, pomimo wszystkich obietnic złożonych na przykład w strategicznych ramach unii energetycznej.

3.11. EKES uważa, że poprzez zachęty, wsparcie finansowe i niezależne doradztwo należy motywować społeczeństwo do przechodzenia z paliw kopalnych na odnawialne źródła energii, które oprócz stosunkowo wysokich początkowych kosztów inwestycji charakteryzują się również niskimi kosztami produkcji i kosztami operacyjnymi. Jednak niektóre odnawialne źródła energii nie są niestety źródłem stabilnym, co wymaga stosowania technologii magazynowania, a w fazie przejściowej – w celu zapewnienia bezpieczeństwa dostaw energii – źródeł takich jak gaz oraz bezpiecznych i zrównoważonych źródeł bezemisyjnych i niskoemisyjnych. Dlatego Komisja Europejska powinna wszcząć kampanię mającą na celu lepsze wyjaśnienie korzyści płynących z czystej energii. EKES powinien wnieść wkład w taką kampanię i służyć swoją wiedzą fachową.

⁽¹⁾ COM(2021) 950 final.

3.12. W przypadku konsumentów końcowych istnieją dwa sposoby natychmiastowego zmniejszenia opłat za energię: a) oszczędzanie energii i b) wykorzystywanie lokalnie odnawialnych źródeł energii. Problem jest jednak taki, że w obu przypadkach konieczne są inwestycje początkowe (np. w izolację cieplną, bardziej ekonomiczne nowe urządzenia, systemy fotowoltaiczne itp.). Ci, którzy najbardziej cierpią z powodu wysokich cen energii, zazwyczaj nie mogą sobie pozwolić na takie inwestycje. Rozwiązaniem mogłoby być zawieranie umów przez państwo: w takich przypadkach państwo finansuje tego rodzaju inwestycje z góry, a konsumenci uiszczają odsetki i dokonują spłaty z części swoich oszczędności na rachunkach za energię elektryczną i ogrzewanie. Mogą oni zachować pozostałą część oszczędności. Model ten sprawdził się w krajach rozwijających się i można by go łatwo przenieść do Europy. Ważne jest, aby przestrzegać minimalnych standardów prawa ochrony konsumentów, takich jak przejrzysta księgowość i możliwości rozwiązania umowy. Inną opcją są bezpośrednie dotacje inwestycyjne.

3.13. Środki kompensacyjne muszą być ukierunkowane, a nie udzielane każdemu; muszą one odzwierciedlać wymiar społeczny i nie utrudniać realizacji zielonej transformacji. Można by rozważyć wprowadzenie ograniczonej czasowo dotacji (np. na pierwsze 300 kWh energii elektrycznej na osobę w gospodarstwie domowym) do określonego limitu dochodów. Zasadnicze znaczenie wydaje się mieć dotacja przyznawana grupom znajdującym się w trudnej sytuacji, pod warunkiem że w ich sytuacji nie jest dostępne przystępne cenowo alternatywne rozwiązanie w zakresie ogrzewania lub transportu.

3.14. EKES wzywa państwa członkowskie do usunięcia przeszkód technicznych utrudniających wdrażanie odnawialnych źródeł energii, takich jak długie terminy wydawania pozwoleń na budowę turbin wiatrowych. Komitet wzywa również państwa członkowskie do rozważenia, w miarę możliwości, wykorzystania sieci 5G w ramach zielonej transformacji, aby zoptymalizować zużycie energii i oszczędności. W tym kontekście EKES z zadowoleniem przyjmuje zamiar Komisji, by zająć się tą kwestią w 2022 r.

3.15. Komitet wzywa do zapewnienia większej autonomii w zakresie źródeł energii, gdyż duża zależność od importu ma wpływ na ceny energii. Komisja Europejska uznała zmniejszenie importu zasobów energetycznych za cel strategiczny. Konieczne są konkretne działania, a w przypadku przyszłych nośników energii, takich jak wodór, należy unikać uzależnienia od importu.

3.16. EKES nie tylko popiera środki nadzwyczajne mające na celu uniknięcie drastycznych konsekwencji społecznych, lecz także zdecydowanie opowiada się za ocenami rynkowymi, które pozwalają na sprawdzenie zachowania podmiotów na rynku energii. Jednocześnie EKES zwraca uwagę na wspólne wartości Unii w zakresie usług świadczonych w ogólnym interesie gospodarczym w rozumieniu art. 14 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (TFUE), zgodnie z Protokołem nr 26 w sprawie usług świadczonych w interesie ogólnym, załączonym do Traktatu o Unii Europejskiej (TUE). Mogłoby to doprowadzić do jego ulepszenia, zwiększenia wydajności i wyeliminowania niedoskonałości rynku. Potrzebna jest skuteczniejsza kontrola rynku przez władze.

3.17. EKES wzywa Komisję Europejską do stałego monitorowania nadzwyczajnej sytuacji na rynku energii, do codziennej oceny wyników i do dostosowywania intensywności przyjętych środków do rozwoju sytuacji.

3.18. Chociaż EKES zawsze wyrażał opinię, że potrzebujemy silnego systemu handlu uprawnieniami do emisji w celu wyceny negatywnych efektów zewnętrznych, należy wziąć pod uwagę, że przedsiębiorstwa potrzebujące uprawnień konkurują z instytucjami finansowymi i pośrednikami, ponieważ emitują CO₂ w procesie produkcji. Handel uprawnieniami do emisji jest instrumentem wykorzystywanym do ustalania cen efektów zewnętrznych, takich jak szkody klimatyczne, ale nie powinien stać się rynkiem spekulacji finansowych. Komisja Europejska powinna przeanalizować, jakie opcje ma UE w zakresie kształtowania struktur rynkowych zapobiegających tego rodzaju zmianom, które są niezwykle szkodliwe dla konsumentów, przedsiębiorstw zaopatrujących i inwestorów.

3.19. EKES podkreśla ważną rolę dostawców energii jako kluczowych podmiotów w zakresie dostępności usług świadczonych w interesie ogólnym i stwierdza, że zmiana struktury rynku energii w ciągu ostatnich 20 lat sprawiła, że państwa członkowskie dysponują mniejszą liczbą instrumentów politycznych pozwalających sprostać rosnącym kosztom energii. Obecna struktura rynku energii wydaje się mieć braki, jeśli chodzi o reagowanie na wahania cen i oferowanie korzyści małym producentom energii ze źródeł odnawialnych i wszystkim konsumentom. W związku z tym EKES zwraca się do Komisji Europejskiej o przedstawienie wniosku, który zapewni skuteczną reakcję na te niedociągnięcia i będzie dostosowany do zielonej transformacji.

3.20. Komitet podkreśla, że należy kontynuować środki średnioterminowe wspierające odporność i zrównoważony charakter rynku energii w UE oraz przystępnych cen jego produktów. Szczególnie ważne jest zwiększenie inwestycji w odnawialne źródła energii (ponieważ wiele z obecnych mocy konwencjonalnych wkrótce nie będzie dostępnych), a tym

samym wspieranie strony podaźowej rynku. Jednocześnie równie istotne jest rozwijanie łączności i bezpieczeństwa dostaw energii w całej UE oraz pobudzanie inwestycji publicznych w infrastrukturę sieciową. W przeciwnym razie założenie Komisji Europejskiej, że najlepszym sposobem na stabilność cen energii i ich zrównoważony charakter jest instalacja nowych źródeł odnawialnych, okaże się chybione.

4. Uwagi szczegółowe

4.1. EKES jest przekonany, że należy przyjąć nowe, bardziej precyzyjne i surowsze przepisy regulacyjne dotyczące dostawców energii dla konsumentów końcowych. Komitet jest zdania, że niektórzy z tych dostawców energii nie działają w sposób kompetentny. Innymi słowy, dostawcy powinni być w stanie wytrzymać wahania cen na rynku i nie powinni od razu wypowiadać umów z konsumentami. Powinni np. posiadać wystarczającą rezerwę kapitałową lub spełniać określone warunki. EKES uważa, że rola krajowych organów regulacyjnych powinna również polegać na regularnym przeprowadzaniu dokładnej analizy rozliczalności operatorów rynku.

4.2. Krajowe organy regulacyjne muszą odgrywać aktywną rolę w rozwiązywaniu wszelkiego rodzaju problemów konsumentów oraz proaktywnie informować konsumentów o ich prawach w obecnej fazie wysokich cen. Obejmuje to informowanie o możliwości zmiany dostawcy, rezygnacji z usług lub o ofercie niezależnych portali porównawczych, na których można porównać różne taryfy i ich warunki, ale także wsparcie w sporach i wdrażanie procedur arbitrażowych. Podobnie należy zachęcać dostawców, by przy ustalaniu taryf zawsze zapewniali konsumentom dostęp do stabilnych taryf, a nie tylko do tzw. taryf zmiennych, które odzwierciedlają zmiany na giełdach.

4.3. EKES sugeruje bardziej proaktywną politykę ochrony konsumentów, mającą na celu informowanie konsumentów, oraz lepsze przygotowanie dostawców energii na sytuacje kryzysowe, w tym obowiązek zabezpieczania się przed problemem wzrostu cen na rynku hurtowym.

4.4. Konsumentom potrzebują lepszej ochrony, przejrzystych warunków umownych, skutecznej kontroli cen, niezależnego doradztwa i prostych możliwości egzekwowania prawa, przede wszystkim w dziedzinie ogrzewania i chłodzenia. Istnieje potrzeba rozgraniczenia pomiędzy kontraktowaniem oszczędności energii a kontraktowaniem obiektów. Należy prawnie ustalić, że najemcy powinni pokrywać tylko rzeczywiste koszty operacyjne za dostawę energii. W przypadku wytwarzania ciepła w budynku są to jedynie koszty wykorzystanego źródła energii wraz z uzasadnionymi kosztami utrzymania i obsługi systemu ogrzewania. Ryzyko umowne i finansowe wynikające z umów powinni ponosić ci, którzy zawierają takie umowy podstawowe, np. deweloperzy i podmioty wynajmujące nieruchomości.

4.5. EKES docenia bezpośrednio wsparcie finansowe, a także instrumenty podatkowe, jako najskuteczniejsze i dające się zastosować natychmiast środki, które pomagają zagrożonym podmiotom. Jednocześnie popiera utworzenie konkretnych rozwiązań dla państw członkowskich, stanowiących odpowiedź na faktyczne warunki panujące w poszczególnych krajach, np. zapobieganie odłączaniu dostaw energii w zimnych porach roku, długoterminowe plany ratalne i wykorzystanie w nich różnych instrumentów polityki podatkowej. Państwa członkowskie muszą również wdrożyć konkretne instrumenty i programy, które pomagają gospodarstwom domowym o szczególnie niskich dochodach we wdrażaniu środków w zakresie efektywności energetycznej.

4.6. Jeśli chodzi o opodatkowanie, w swoim zestawie narzędzi Komisja zaleca obniżenie podatków związanych z energią do minimalnych stawek podatkowych określonych w dyrektywach (dyrektywa w sprawie opodatkowania energii, dyrektywa VAT). W celu wspierania dostępu do zielonej energii, zwłaszcza energii elektrycznej ze źródeł odnawialnych, konieczne jest wprowadzenie stawki podatkowej różnicującej wpływ źródeł energii na środowisko, zgodnie z propozycją Komisji zawartą w zmianie dyrektywy w sprawie opodatkowania energii (COM(2021) 563).

4.7. EKES zwraca uwagę na istotną rolę władz lub podmiotów lokalnych i regionalnych we wspieraniu gospodarstw domowych dotkniętych ubóstwem energetycznym. Często za konkretne pakiety środków, np. w Austrii za dopłaty do ogrzewania w celu wsparcia finansowej przystępności ogrzewania i ciepłej wody, odpowiadają kraje związkowe (regiony) i gminy. Te usługi wsparcia powinny być wymienione w krajowych planach w dziedzinie energii i klimatu, aby umożliwić porównanie między państwami członkowskimi i – na tej podstawie – wzajemne uczenie się.

4.8. Dostępność energii po korzystnych cenach jest podstawowym warunkiem uczestnictwa w życiu społecznym i godnych warunków życia, ponieważ to właśnie energia umożliwia przede wszystkim dostarczanie światła, ciepła, mobilność i komunikację. Osoby dotknięte ubóstwem energetycznym nie mogą bez obaw korzystać z tego rodzaju zaopatrzenia, dlatego też są one w znacznym stopniu ograniczone w życiu codziennym. Należy temu zdecydowanie przeciwdziałać i nieustająco walczyć z ubóstwem energetycznym.

Bruksela, dnia 24 lutego 2022 r.

Christa SCHWENG
Przewodnicząca
Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego

ZAŁĄCZNIK

Następująca poprawka, która uzyskała poparcie co najmniej jednej czwartej oddanych głosów, została odrzucona w trakcie debaty:

Punkt 3.12

Zmienić:

Opinia sekcji	Poprawka
<p>W przypadku konsumentów końcowych istnieją dwa sposoby natychmiastowego zmniejszenia opłat za energię: a) oszczędzanie energii i b) wykorzystywanie lokalnie odnawialnych źródeł energii. Problem jest jednak taki, że w obu przypadkach konieczne są inwestycje początkowe (np. w izolację cieplną, bardziej ekonomiczne nowe urządzenia, systemy fotowoltaiczne itp.). Ci, którzy najbardziej cierpią z powodu wysokich cen energii, zazwyczaj nie mogą sobie pozwolić na takie inwestycje. Rozwiązaniem mogłoby być zawieranie umów przez państwo: w takich przypadkach państwo finansuje tego rodzaju inwestycje z góry, a konsumenci uiszczają odsetki i dokonują spłaty z części swoich oszczędności na rachunkach za energię elektryczną i ogrzewanie. Mogą oni zachować pozostałą część oszczędności. Model ten sprawdził się w krajach rozwijających się i można by go łatwo przenieść do Europy. Ważne jest, aby przestrzegać minimalnych standardów prawa ochrony konsumentów, takich jak przejrzysta księgowość i możliwości rozwiązania umowy. Inną opcją są bezpośrednie dotacje inwestycyjne.</p>	<p>W przypadku konsumentów końcowych istnieją dwa sposoby natychmiastowego zmniejszenia opłat za energię: a) oszczędzanie energii i b) wykorzystywanie lokalnie odnawialnych źródeł energii. Problem jest jednak taki, że w obu przypadkach konieczne są inwestycje początkowe (np. w izolację cieplną, bardziej ekonomiczne nowe urządzenia, systemy fotowoltaiczne itp.). Ci, którzy najbardziej cierpią z powodu wysokich cen energii, zazwyczaj nie mogą sobie pozwolić na takie inwestycje.</p>

Uzasadnienie

Należy skreślić ten fragment, ponieważ jest on niezrozumiały, proponowane rozwiązanie jest niejasne i nie jest właściwe proponowanie przeniesienia rozwiązań z krajów rozwijających się do Europy bez dokładnego tych rozwiązań sprawdzenia.

Wynik głosowania nad poprawką

Za: 44
Przeciw: 120
Wstrzymało się: 51